

ДОСВІД І БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ У ЛИТВІ

Gelbėkit vaikus

Nordic Council of Ministers
Office in Lithuania

ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Збір даних проводився з **вересня до грудня 2023 року в Литві**.

1 онлайн-анкету заповнили **53** дитини-біженці (58% хлопчиків і 42% дівчаток) **віком від 12 до 18 років** та **86** батьків (94% жінок), більша частина з яких приїхали з **України** (97%).

Було організовано **7** ключових інформаційних інтерв'ю з литовськими вчителями із **3** різних шкіл, що працюють з дітьми-біженцями.

1 інтерв'ю було проведено із сім'єю біженців із **Сирії**.

4 фокус-групові дискусії були проведені з **22** дітьми-біженцями у віці від 10 до 17 років з **Ефіопії** (1), **Сирії** (1), **Іраку** (1), **Гамбії** (1), **Росії** (1) та **України** (17) (55% хлопчиків і 45% дівчаток).

2 фокус-групові дискусії були проведені з **14** дорослими: 9 соціальними працівницями (8 з **України** та 1 з Литви), які працюють з дітьми-біженцями, та 5 мамами дітей-біженців (4 з **України**, 1 з **Таджикистану**).

Це дослідження було проведено в рамках проєкту «Захист прав дитини та захист дітей у процесі транзиту», що фінансується Радою міністрів Північних країн у Литві.

ЗМІСТ

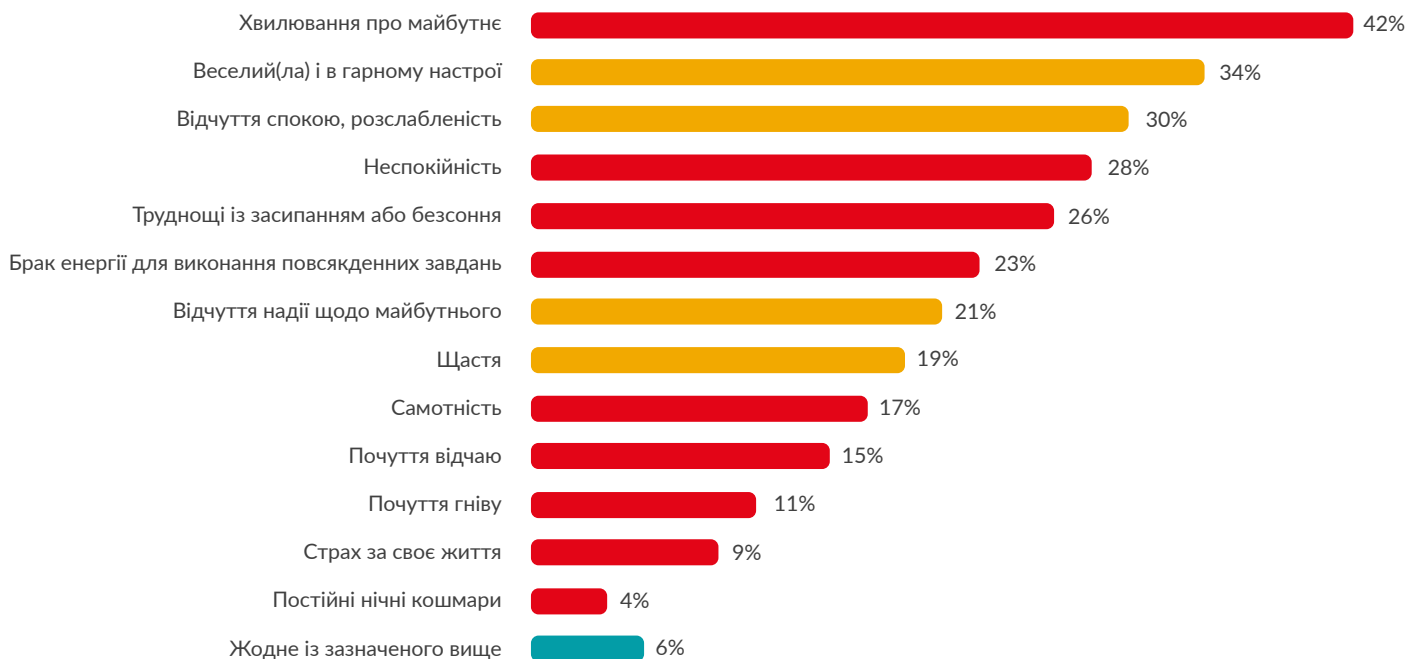
Емоційне благополуччя дітей.....	4
Досвід дітей у школі.....	5
Адаптація дітей у суспільстві.....	7
Досвід і потреби батьків та опікунів.....	8
Потреби дітей.....	8
Послуги для дітей.....	10
Сподівання дітей на майбутнє.....	11
Досвід дітей у процесі транзиту.....	12

ЕМОЦІЙНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДІТЕЙ

Опитані діти-біженці стикаються з різними емоційними проблемами, зокрема занепокоєнням про майбутнє (42%), почуттям тривоги (28%) та проблемами зі сном (26%). Тільки 19% дітей сказали, що за останній місяць у них було відчуття щастя. При цьому деякі діти поділилися, що протягом останнього місяця почувалися бадьорими та були в хорошому настрої (34%), відчували себе спокійними та розслабленими (30%).

Чи стикався(лась) ти з чимось із зазначеного нижче протягом останнього місяця?

Рівень впевненості у собі в дітей різниться: **38% дітей відзначили, що у них зросла впевненість у собі** (діти почувалися впевненіше ненабагато або набагато частіше) і **35% – впевненість у собі впала** (почувалися впевненіше трохи чи набагато рідше).

34% опитаних батьків заявили, що їхні діти **менше сумують** після від'їзду з рідної країни, **28% – що більше сумують**, а **19% – що не бачать жодних змін**. **39%** сказали, що їхні діти частіше зазнають напруження або нервуються, **33% – рідше**, а **18% – не бачать змін**.

Під час обговорень у фокус-групах деякі діти розповіли про те, що їм довелося **часто міняти школу та житло**, що вплинуло на їхнє

відчуття стабільності. Більшість дітей заявили, що **почувалися в безпеці** й більше не бояться вибухів. Діти з неєвропейських країн, які брали участь у фокус-групових дискусіях, розповіли,

що вони **почувалися нещасними через обмеження в пересуванні**, з якими вони зіткнулися, приїхавши до Литви.

Батьки та соціальні працівники, які брали участь у фокус-групових дискусіях, поділилися, що умови в Литві їх влаштовують, але **відчуття радості немає, як не полишає й відчуття тривоги щодо можливого безпечного повернення на батьківщину**.

ДОСВІД ДІТЕЙ У ШКОЛІ

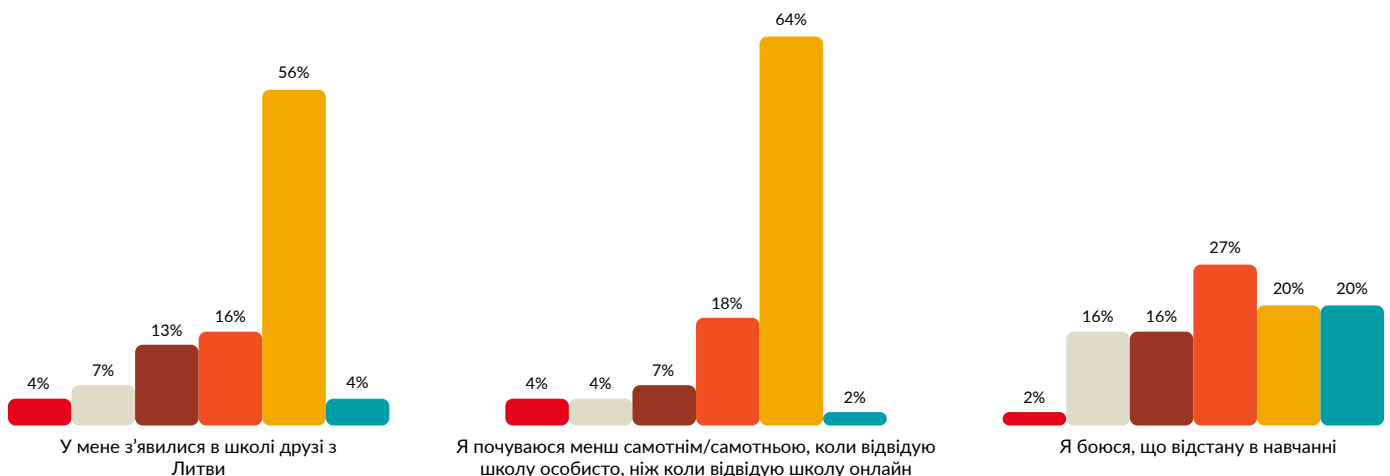
Переважає **більшість опитаних дітей регулярно відвідують школу в Литві (87%)**. 75% відвідують очні заняття, а 9% поєднують очні заняття з онлайн-навчанням. Тільки 2% повідомили, що відвідують лише онлайн-заняття. **91% дітей поділилися, що їм більше подобається відвідувати очні заняття.**

82% дітей вважають, що очне навчання у школі допомагає подолати почуття самотності. 72% заявили, що в школі потоваришували з литовськими однолітками. **47% висловили занепокоєння з приводу відставання в навчанні.**

84% дітей змогли отримати допомогу в набутті знань рідною мовою, а 89% погодилися з тим, що така допомога корисна.

Наскільки ти згоден(на) чи не згоден(на) з наступними твердженнями?

■ Не знаю ■ Ані згоден(на), ані не згоден(на) ■ Трохи не згоден(на) ■ Частково згоден(на) ■ Абсолютно згоден(на) ■ Категорично не згоден(на)

Під час обговорень у фокус-групах деякі діти з неєвропейських країн, які ще не були зараховані до школи (оскільки приїхали до Литви нещодавно), висловилися про **відсутність мотивації до навчання через брак інформації** щодо можливості відвідування школи та загальну невизначеність стосовно їх майбутнього в Литві.

Під час дискусії більшість дітей говорили про те, що **вивчення мов, як литовської, так і англійської, є для них складним завданням, як і саме навчання литовською мовою.** Дехто з дітей розповів, що **стикався з дискримінацією:**

деякі вчителі наполягали на тому, що діти повинні вивчити литовську мову в певні терміни, не пояснювали урок зрозумілою дітям мовою, змушуючи їх самостійно розбиратися в навчальному матеріалі. Також діти з України розповіли про **відмінності між освітніми програмами** в Україні та Литві. Діти проходять ті самі теми, що й у попередньому навчальному році, і тому відстають, це спричиняє у них стрес. Діти, які відвідують заняття в обох країнах (онлайн і очно), мають додаткові складнощі через значне навантаження.

ДОСВІД ДІТЕЙ У ШКОЛІ

Під час фокус-групової дискусії батьки висловили занепокоєність тим, що їхні діти мають труднощі з вивченням мови та підвищене навантаження у школі. Через це деякі сім'ї зважилися на переїзд у пошуках кращої школи, де учням надають більше підтримки.

«Я сумую за моїм класним керівником, їдальнею та однокласниками».

«Я сумую за навчанням рідною мовою».

Вчителі, які брали участь в інтерв'ю, наголосили, що їм часто **бракує підтримки, ресурсів та підготовки** для задоволення різноманітних потреб дітей-біженців. Незнання литовської мови вони назвали головною перешкодою для успішної інтеграції дітей-біженців. Вчителі вважають, що **необхідно виділяти більше ресурсів та надавати більшу підтримку, щоб діти-біженці**

могли швидше вивчити мову. Більшість вчителів запропонували прикріпити до кожної дитини **помічника або наставника**, який допомагав би дитині в навчанні. Вчителі також зазначили, що для дітей-біженців у школах **бракує позаурочної зайнятості.**

«Дітям важко заводити друзів, вони не розуміють мови. Вчителі також тиснули на дітей, щоб вони швидше навчалися литовської мови. Діти не хотіли йти до школи через моральний тиск».

Під час інтерв'ю з сім'єю із Сирії було висловлено розчарування тим, що дитина, незважаючи на те, що сім'я живе в Литві вже понад пів року, як і раніше, **не відвідує школу регулярно.** Ймовірно, така ситуація склалася через відсутність регулярних занять для дітей, які не розмовляють литовською мовою.

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ У СУСПІЛЬСТВІ

40% дітей, які взяли участь в опитуванні, сказали, що **відчувають себе частиною литовського суспільства повністю або певною мірою**, тоді як **27%** поділилися, що відчувають себе **цілком і майже виключеними з литовського суспільства**. 33% дітей не змогли відповісти на це запитання або не були впевнені у відповіді.

15% дітей повідомили, що **зазнавали дискримінації**, проте більшість дітей (77%) із дискримінацією не стикалися. Школу назвали основним середовищем, де виявлялися випадки дискримінації.

23% батьків, які брали участь в опитуванні, підтвердили, що **стикалися з дискримінацією**, 62% заявили, що не зазнавали дискримінації. Найчастіше з дискримінацією їм доводилося стикатися під час пошуку житла.

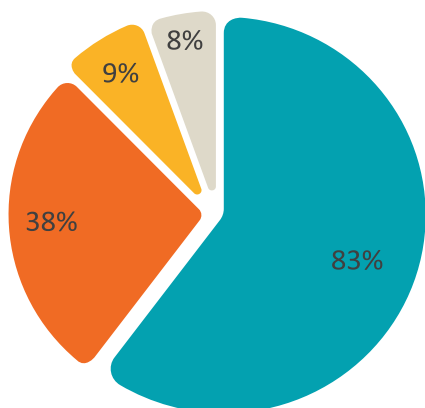
«Щоб тобі раділи й добре приймали, потрібно спочатку вивчити мову, щоб розуміти одне одного та спілкуватися».

Що б тобі найбільше допомогло почуватися в Литві як вдома?

Якої національності твої друзі?

З моєї країни походження З Литви
Іншої національності Бажав(ла) би не казати

Під час дискусії з учителями, які працюють з дітьми-біженцями, було згадано додаткові перешкоди на шляху інтеграції, з якими стикаються діти з неєвропейських країн. Це, приміром, поганий емоційний стан, відсутність мотивації та стрес, спричинений невпевненістю в майбутньому. За словами вчителів, ці діти не впевнені, що їм дозволять залишитися в країні, що сприяє підвищенню рівня їхньої тривожності.

ДОСВІД І ПОТРЕБИ БАТЬКІВ ТА ОПІКУНІВ

Майже всі батьки, які брали участь в опитуванні (92%), повідомили, що **принаймні один член сім'ї залишився в рідній країні**. 60% залишили одного або обох батьків, 35% – бабусь і дідусів та 21% – подружжя або партнерів.

Батьки та опікуни шукають підтримки та допомоги в Литві різними способами, але найчастіше вони **звертаються до друзів зі своєї країни (39%), громадських і благодійних організацій (36%) та державних установ (26%)**.

На запитання про те, що, на їхню думку, допоможе їм інтегруватися в суспільство, батьки та опікуни відповіли, що **найважливіше вивчити литовську мову (65%), знайти гідне житло (39%) та налагодити дружні стосунки з литовцями (37%)**.

За останні шість місяців батьки та опікуни **зіткнулися зі складнощами під час оплати рахунків (63%), купівлі повноцінних харчових продуктів (61%) та в забезпеченні сім'ї достатньою кількістю продуктів (59%)**.

Учасники фокус-груп відзначили, що їм було **важко знайти мовні курси**, які відповідають їхньому рівню володіння мовою. Вони вважають, що необхідно покращити доступ до мовних курсів і створити більш ефективну систему навчання мови як іноземної.

ПОТРЕБИ ДІТЕЙ

Діти, які взяли участь в опитуванні, сказали, що **найбільше їм бракує місць і можливості для занять улюбленими справами, зустрічей із друзями та проведення дозвілля**. Діти також зазначили, що **медичні послуги не завжди доступні для них**. Серед причин, через які діти не завжди отримують потрібні їм медичні послуги, було названо високу вартість послуг, відсутність інформації про послуги та відсутність послуг зрозумілою їм мовою. Основними потребами дітей, на їхню думку, є **фінансова безпека, гідне житло та наявність друзів**.

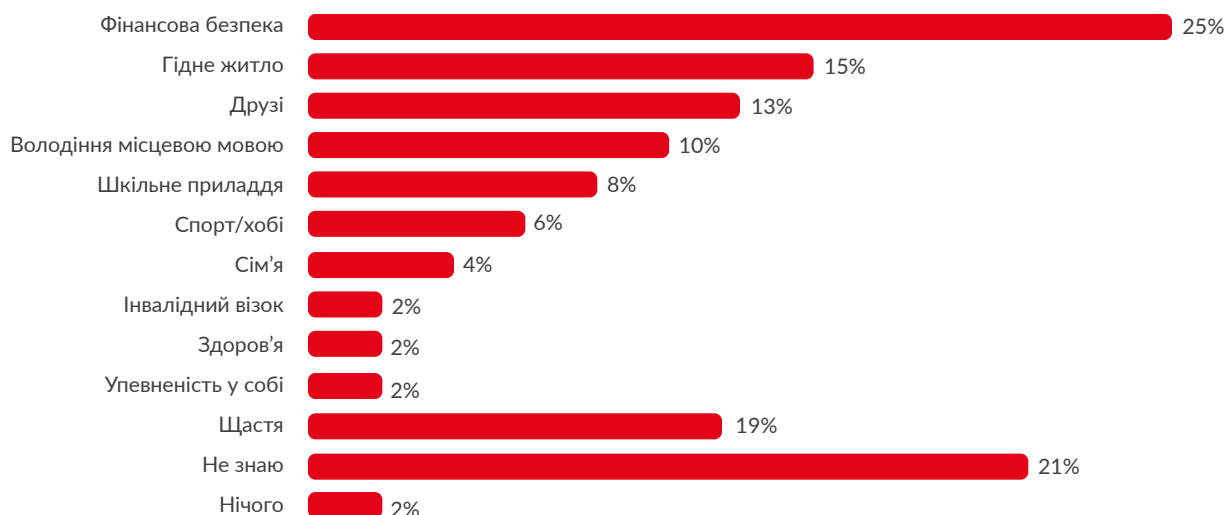
Чи є якісь послуги, до яких ти хочеш або повинен отримати доступ, але не маєш можливості?

ПОТРЕБИ ДІТЕЙ

Що б ти хотів(ла) мати зараз, що могло б полегшити тобі життя тут, у Литві?

Усі діти, які брали участь у **фокус-групових дискусіях**, сказали, що отримують усі необхідні послуги. Проте вони виявили **бажання більше спілкуватися з іншими дітьми**, особливо з литовськими, та стати частиною місцевого суспільства.

ПОСЛУГИ ДЛЯ ДІТЕЙ

40% опитаних батьків та опікунів повідомили, що **не знають, куди звертатися, якщо дитина відчуває емоційні переживання**. 60% повідомили, що вони обізнані про доступ до таких послуг. Із них 41% зазначили, що вже користуються деякими послугами.

Найбільш корисні послуги

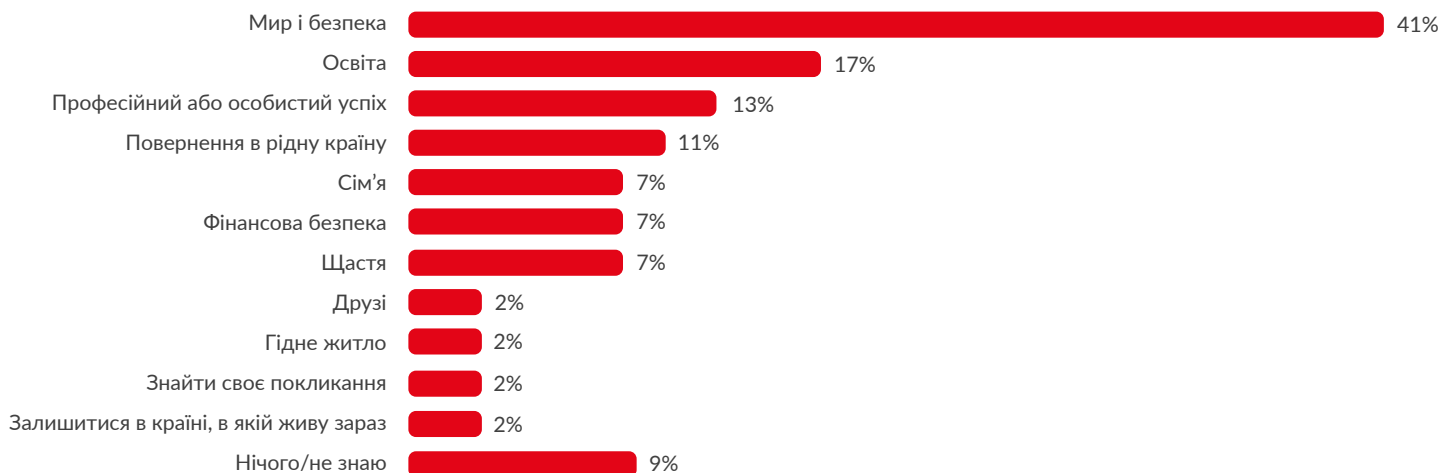

НАДІЇ ДІТЕЙ НА МАЙБУТНЄ

58% дітей, які брали участь в опитуванні, виявили бажання повернутися колись до своєї рідної країни, 28% не впевнені в цьому, і лише 11% заявили, що не планують повертатися. Серед дітей, які хочуть повернутися до рідної країни, більшість відчують радість (65%) або хвилювання (32%), очікуючи на повернення, але водночас висловлюють занепокоєння з приводу своєї безпеки (32%).

Такий же відсоток (58%) батьків та опікунів сподіваються, що зрештою повернуться до своєї рідної країни, 35% ще не визначилися, і лише 5% заявили, що не збираються повертатися. Ніхто з учасників опитування не зазначив, що планує повернутися в найближчі шість місяців.

Коли ти думаєш про своє майбутнє, чого ти найбільше бажаєш?

Усі діти з неєвропейських країн, які брали участь у фокус-групових дискусіях, були стурбовані невизначеним майбутнім. Вони висловлювали занепокоєння стосовно відсутності інформації про їхній правовий статус і можливість залишитися в Литві.

«Я закінчу 8-й клас. Я не можу передбачити, що завтра буде. Я не маю конкретних планів, тільки надія на мир і закінчення війни».

Діти з України, які брали участь у дискусіях, поділилися сильним бажанням возз'єднатися зі своїми родичами й друзями та надією, що війна закінчиться. Багато дітей ставлять собі за мету успішно

завершити навчальний рік або закінчити школу. Діти також висловили бажання вивчити литовську мову, досягти успіхів у навчанні та займатися улюбленою справою.

Батьки та опікуни з України висловили спільне бажання – мир і повернення до довоєнного способу життя. Однак вони вважають, що поки що небезпечно повертатися на батьківщину, хоч і їздять туди регулярно. Коли їх запитали про плани на найближчий рік, вони висловили невпевненість: *«Ми живемо одним днем».*

Сім'я із Сирії, яка брала участь в інтерв'ю, виявила бажання залишитися в Литві. Найближчими цілями сім'ї вони назвали постійну роботу, возз'єднання з іншими членами сім'ї та початок навчання у школі.

ДОСВІД ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ ТРАНЗИТУ

На запитання, як діти пережили подорож із рідної країни до Литви, **66%** опитаних дітей відповіли, що **не стикалися з фізичною небезпекою**. **9%** дітей підтвердили, що **подорож була небезпечною**. Стосовно батьків та опікунів, **68%** відповіли, що **не стикалися з фізичною небезпекою** під час транзиту до Литви, проте **15% відповіли, що з такими випадками стикалися**. І діти, і їхні батьки основним джерелом небезпеки під час їхнього транзиту назвали прикордонників, солдатів, а також військові дії на території рідної країни. Один з учасників опитування згадав, що відчував фізичну загрозу з боку працівників гуманітарної допомоги.

Більшість батьків і опікунів (**90%**) назвали **Литву своїм кінцевим пунктом призначення**, інші (**10%**) не ділилися інформацією про своє місце призначення.

Діти з неєвропейських країн, які брали участь у **фокус-групових дискусіях**, поділилися **важким досвідом у процесі транзиту до Литви**, наприклад, дітям доводилося проводити ночі в лісі.

Українські діти, які приїхали до Литви через Польщу, також зіткнулися з труднощами, наприклад, холодом, але **про проблеми з безпекою не повідомляли**. **Їх тепло зустріли** на кордоні та надали необхідну допомогу.

Організація Gelbėkit vaikus дотримується політики абсолютної нетерпимості до жорстокого поводження з дітьми, навмисного чи ненавмисного, та їх експлуатації, а також до жорстокого поводження з дорослими, які отримують послуги від організації Gelbėkit vaikus. Якщо у Вас виникло занепокоєння або запитання, пов'язані із забезпеченням безпеки дітей чи дорослих або пов'язані з поведінкою наших співробітників або співробітників інших організацій, повідомте нам електронною поштою saugus.vaikas@savethechildren.org або за телефоном +370 609 23 776. Анонімне повідомлення можна також залишити на сайті Gelbėkit vaikus.